

Llibres

Dr. R. Plà y Armengol: DIAGNÓSTIC PRECÓS DE LA TUBERCULOSIS PULMONAR.—Un volum en 8.^{au} de 206 p. Imp. Badía. Barcelona.—El Dr. Plà y Armengol ha publicat reunits en un volum els treballs que ab el mateix títol ho foren en els «Anals de Medicina» durant l'any 1910, y tant per l'interés de les vivíssimes qüestions en ell tractades com per l'esfors desplegat per l'autor y la informació que revela creyem que no pot passarse per alt la seva aparició ni excusar un comentari.

El llibre del Dr. Plà es abans que tot una obra d'erudició. Tots els capítols estan copiosament documentats y en certs aspectes moderníssims de la qüestió, presentantnos metòdicament tots els treballs fonamentals, ens fa assistir a l'evolució de les idees sobre aquells y planteja els problemes pendents tal com queden per les últimes investigacions; en forma que facilita molt al lector la comprensió dels treballs ulteriors. En altres qüestions més antigues y treballades en les que l'autor sembla tenir un criteri més format y clòs, a cambi d'acumular material que li serveix pera documentar ses conclusions un xich tendencioses, no's mostra massa escrupulós en l'elecció d'aquests materials y aprofita tot lo que li sembla en apoy de la seva tésis, encara que, per haver arribat a n'ell per resums o anàlisis, no pugui ferse càrrech més que de les conclusions y no de la tècnica, bon sentit y bona fè que s'hagi esmersat per arribar a n'elles.

Al tractar l'aspecte clínich del tema, l'erudició que rumbeja l'autor es encara més gran y crech que gayrebé podriem dir excessiva o al menys massa visible. Jo no tinch idea d'haver vist may un arreplech tan extraordinari de particularitats, detalls y procediments, naturalment molts d'ells puerils y susceptibles d'esser immediatament oblidats. De tota ma-

nera, el fet de recullirlos y guardarlos representa un esfors que haurà d'agrahirli tothom que necessiti documentarse sobre algun mètode d'exploració respiratoria o qualsevulga particularitat matemàtica de la tuberculosi.

L'autor divideix la seva obra en set parts: Demostració directa o indirecta del bacil, I. Reaccions d'anafilaxia y immunitat, II, III, IV. Estudi de l'estat general, V. Exploració de l'aparell respiratiu, VI. Orientació y pràctica diagnòstica, VII.

El primer capítol, clar y arrodonit, es un excelent resum de tot lo fet fins avuy pera demostrar la presencia del bacil de Koch resulta completíssim y molt solidament documentat; si algun defecte pot senyalarshi es l'excessiva minuciositat am que parla de tècnica, que, essent de totes maneres insuficient pera servir de guia pràctica, resulta excessiu pera qui solament cerca una orientació y una síntesis de l'estat actual d'aquestes qüestions.

Al parlar en el segon, tercer y quart capítols de les reaccions d'immunitat, y anafilaxia separa les reaccions a la tuberculina que no's decideix, creyem que prudentment, a considerar encara com a verdaderes reaccions d'anafilaxia, y reuneix ab el títol de reaccions *in vitro* la majoría de les suposades d'immunitat.

Al parlar de les reaccions a la tuberculina el Dr. Plà se mostrà injust y apassionat, y mentres s'entieté comentant estatístiques fetes en època de dubte y desorientació y fins cassos isolats la comprobació dels quals es tan difícil, passa per alt treballs fonamentals, per exemple «Die Allergie», de V. Pirquet, que si bé està citat a l'índex bibliogràfic, hi ha dret a judicar, per les afirmacions contingudes en el text, que l'autor coneix sols per algun molt defectuós extracte.

No perquè de les reaccions a la tuberculina no puga deduirse immediatament y en absolut la noció de la evidència o no existència d'una infecció tuberculosa en evolució, hi ha dret a declararles inútils. Elles deuen certament esser interpretades; pero aquesta interpretació no es tampoch tan difícil; y a poch que's conegui el malalt y s'estigui atent a les modificacions locals y generals se podrà deduir per elles no solament la naturalesa tuberculosa de l'afecció sino també particularitats molt interessants y útils del modo de reaccionar els malalts.

També s'mostrà injust l'autor al parlar dels perills de la tuberculina-diagnòstich. La llegenda creada durant la primera època tuberculínica al voltant dels desastres que provoca el remey de Koch es perfectament explicable pero no té dret a subsistir, sobre tot en lo referent a generalisació de la tuberculosi. Els sorollosos fracassos de llavors s'expliquen suficientment per les enormes, casi fabuloses dosis que s'usaren y ademés la majoria dels fracassos se produïren usant la tuberculina ab fins terapèutichs y recayent en malalts portadors d'extensos focus de gran potencial tòxich, el diagnòstich dels quals no podia esser duptós. Els poquíssims cassos de trastorns produïts cercant un fi diagnòstich y en malalts portadors de lesions petites y dubtosos son tots cassos d'hipersensibilitat mal interpretats, que avuy ab les reaccions cutànies debien descobrirse sempre, sent aquesta la veritable utilitat de les reaccions alèrgiques.

La part referent a l'exploració del aparell respiratori y estudi de l'estat general dels tuberculosos, V y VI, es sens dubte la més interessant de l'obra. El Dr. Plà, a més de lluir en ella sa gran cultura, se presenta com a virtuós de l'exploració, aquilatant ab minuciositat el valor respectiu del mètodes que exposa y mantenintse severament entre'ls extrems igualment viciosos dels qui tanquen els ulls a tota manifestació que no vingui reforsada per símptomes evidents d'evolució avensada y'ls qui, portats per l'ofrena d'un constant més enllà de precocitat, arriuen temeraris diag-

nòstichs sobre qualsevolga dificultat del pulmó.

Ab tot se deixa entreveure la desproporció que hi ha entre lo que el Dr. Plà ha vist y lo que ha llegit, y això fa que aquest capítol dongui l'impresió d'una cosa irregular y a voltes poch arrodonida, sent en ell fàcil distingir per lo acuradament que son tractats y especial importancia que'ls hi concedeix els mètodes més familiars al autor y el símptomes que especialment cerca en ses exploracions; comparantlos ab els que descriu sense haber comprovat y ab el sol objecte de fer més complet son detall. Acaba l'obra ab un capítol d'orientació y pràctica diagnòstica en que l'autor, salvant sempre l'impossibilitat de llençar en quadres limitats la més polimorfa de les malalties, enumera ràpidament els tipus més frequents y dona una norma metòdica pera l'exploració d'aquests malalts; lo més interessant del capítol es la doble divisió del simtomes en signes d'impregnació tòxica y signes d'evolució de la neoplasia tuberculosa; y, per altra banda, en signes presencia d'alteracions físiques y regrés d'evolució de les lesions; es llàstima que no desenrotllin més aquests conceptes que podrian esser feconds y desprendre d'ells normes de veritable utilitat diagnòstica.

Aquesta es, breument esbossada, la trama del llibre del Dr. Plà, de la que no tenim la pretensió d'haver donat ni una vaga idea, cosa per altra part poch menys que impossible pel caràcter eminentment detallista y analítich de l'obra.

Separats, en molts punts, de la manera de pensar de l'autor, ens ha sigut doblement útil son treball car ens ha ensenyat moltes particularitats ignorades y ens ha fet vencer els punts dèbils de les nostres conviccions refermantnos més en aquells en que'ls fets y arguments recullits pel Dr. Plà y per ell tan hàbilment exposats no han pogut projectar duate damunt d'ells.

N'hi restem agraits, esperant ab dalit l'aparició de la seva anunciada obra sobre tractament.—JASCINTO RAVENTÓS.

FILOSOFIA DE LES ESTRUCTURES, *F. Cardellac*, Ingenier y Arquitecte. — Llibrería Bosch. Barcelona, 1910 (500 p. en 8.^{au}).— Una de les idees capdals del llibre es aquesta: que de la forma de les estructures, per una intuició especial, s'en puguin deduir les condicions de treball, y, per lo tant, de resistencia.

Les construccions clàssiques, els esquelets gòtics y les cúpules del Renaixement, se bastiren sense grans càlculs; l'esperit que voldria veure més extès el senyor Cardellach bastà pera crear construccions sòlides y adequades. Ara els llibres de Construccions van plens de fórmules y càlculs. L'autor creu més en els procediments antics, y ho fa avinent en el seu llibre perque's desenrotlli més potentament l'originalitat dels arquitectes y enginyers.

Amés d'això s'hi troben altres coses molt interessants en el llibre, per exemple una revista ben historiada y completa de les estructures portada al día; classificacions ben pensades y comentaris fets ab justesa, etc., etc.—
ESTEVE TERRADES.

DEU FOLLETS del *Dr. José Ingenieros*. — Havem rebut del Dr. José Ingenieros, Professor a la Universitat de Buenos Aires, Director de l'Institut de Criminología, deu interessants follets sobre matèries psicològic-legals y penitenciaries, publicats a la capital de l'Argentina, durant els anys 1910 y 1911.

El Dr. Ingenieros qui comensà sos treballs seguint els principis y'ls mètodes de la escola antropològica italiana, es avuy conegut, sobre tot dins el mon de la psicologia científica, pels seus bells estudis sobre les relacions entre la vesania y'l sentit musical. La ciencia americana y la seva organització oficial deuen molt an aquest treballador incansable y excelent organitzador, qui ha fundat l'any 1907 l'Institut de Criminología de Buenos Aires y dirigeix, d'ensà de 1902 els «Archivos de Psiquiatria y Criminología», una de les més

autorizadas revistes tècniques que vegin la llum en llengua castellana.

A fer conèixer aquell Institut està justament consagrat l'un dels follets (*Instituto de Criminología*. 16 p. en 8.^{au} Buenos Aires, 1911) L'Institut no té funcions jurídiques, sino merament científiques. Segueix un programa ampli, dins el qual figuren en primer terme els estudis necessaris pera arribar a la coneixensa del medi social y de la població criminal a la República Argentina. Al mateix temps efectuarà tots els estudis de criminología comparada qui puguin servir a la investigació general d'aquests problemes. Tres Seccions componen l'institució: *Etiología criminal* (mesologia y sociología criminal, psicologia y morfología criminal, etc.). *Clínica criminológica* (formes de criminalitat, y estudi clínic individual dels delinqüents). *Terapèutica criminal* (profilaxis y repressió de la criminalitat, institucions y sistemes penals y penitenciaris, etc.) Entre les funcions de l'Institut figura la d'examen y observació permanent de tots aquells presos qui presentin símptomes d'alienació mental, y d'aquells a qui's suposi víctimes d'epilepsis, alcoholisme o qualsevol altre perturbació fisiopsicològica; intervenir directament, practicant les investigacions y examens que corresponguin en tots els cassos de suicidis que occorren dins l'establiment penitenciari; redactar el butlletí mèdic-psicològic de cada un dels penats del mateix; organitzar una biblioteca internacional de criminología y ciencias afins y un arxiu pera les donades y indicacions bibliogràfics; publicar uns Arxius, etc. El Director de l'Institut de Criminología es el Dr. Ingenieros y s'hi troben inscrits a son servey els doctors Francisco de Veyga, Fermín Rodríguez, Lucio V. López, Helvio Fernández, Eusebio Gómez, Horacio P. Areco, Antonio Vidal, Juan A. Areco, Nicanor D. Sarmiento y altres.

Fruit de les tasques d'aquest Institut son dos dels follets del Dr. Ingenieros, qui contenen les monografies psicopatològiques de l'enverinador Castruccio y el falsari, estafador

y homicida Puglia (*El envenenador Castruccio. Estudio psicopatológico.* 23 p. en 8.º Buenos Aires, 1910.—*Locura, simulación y criminalidad.* 37 p. en 8.º Buenos Aires, 1910).

En un altre opúscul l'autor proposa una classificació psico-patològica dels delinqüents, que's síntessa en la taula sinòptica que segueix (*Clasificación de los delincuentes según la psicopatología.* 15 p. en 8.º Buenos Aires, 1911).

PSICOPATOLOGÍA DELS DELINQUENTS	ANOMOLÍES MORALES (<i>Distímies</i>)	Congénites. — Delin- quents natus o bojos morals <i>Adquirides.</i> — Delin- quents habituals o pervertits morals. <i>Transitories.</i> — Delin- quents d'ocasió.
	ANOMOLÍES INTELLECTUALS (<i>Disgnosies</i>)	Congénites. — Delin- quents per follies constitucionals, etc. <i>Adquirides.</i> — Delin- quents per follies adquirides, obres- sions criminoses, etc. <i>Transitories.</i> — Ubra- gueses; follies tò- xiques.
	ANOMOLÍES VOLITIVES (<i>Disbulies</i>)	Congénites. — Dege- nerats, impulsius de naixensa, epi- leptichs, etc. <i>Adquirides.</i> — Delin- quents alcohò- lics, crònichs, im- pulsius, etc. <i>Transitories.</i> — Impul- sius passionals, delinqüents emo- tius, etc.
	TIPUS COMBINATS	<i>Afectius intellectuals.</i> — Delinqüents estè- tichs. <i>Intellectuals volitius.</i> — Obsessions impul- sives. <i>Afectius impulsius.</i> — Impulsius passio- nals. <i>Afectius impulsius in- tellectuals.</i> — Degen- eració completa del caràcter.

Un altre interessant temtativa de clasisfició la presenta l'autor en l'opúscul *La Criminología* (23 p. en 8.º Buenos Aires 1911) Creu l'autor que l'aplicació de l'evolucionisme determinista a l'estudi del delicte tendeix a reemplaçar el dret penal clàssich per una criminología científica. Sortida de la fase empírica o intuitiva, caracterisada pels treballs de Lombroso, la criminología comensa ja a definir alguns principis generals. Un programa

complet per a l'estudi del delicte compren tres ordres de problemes fonamentals:

- 1.er Causes (*Etiología criminal*).
- 2.ª Caràcters (*Clinica criminal*).
- 3.er Profilaxia y repressió (*Terapèutica criminal*).

La primera Secció deu estudiar:

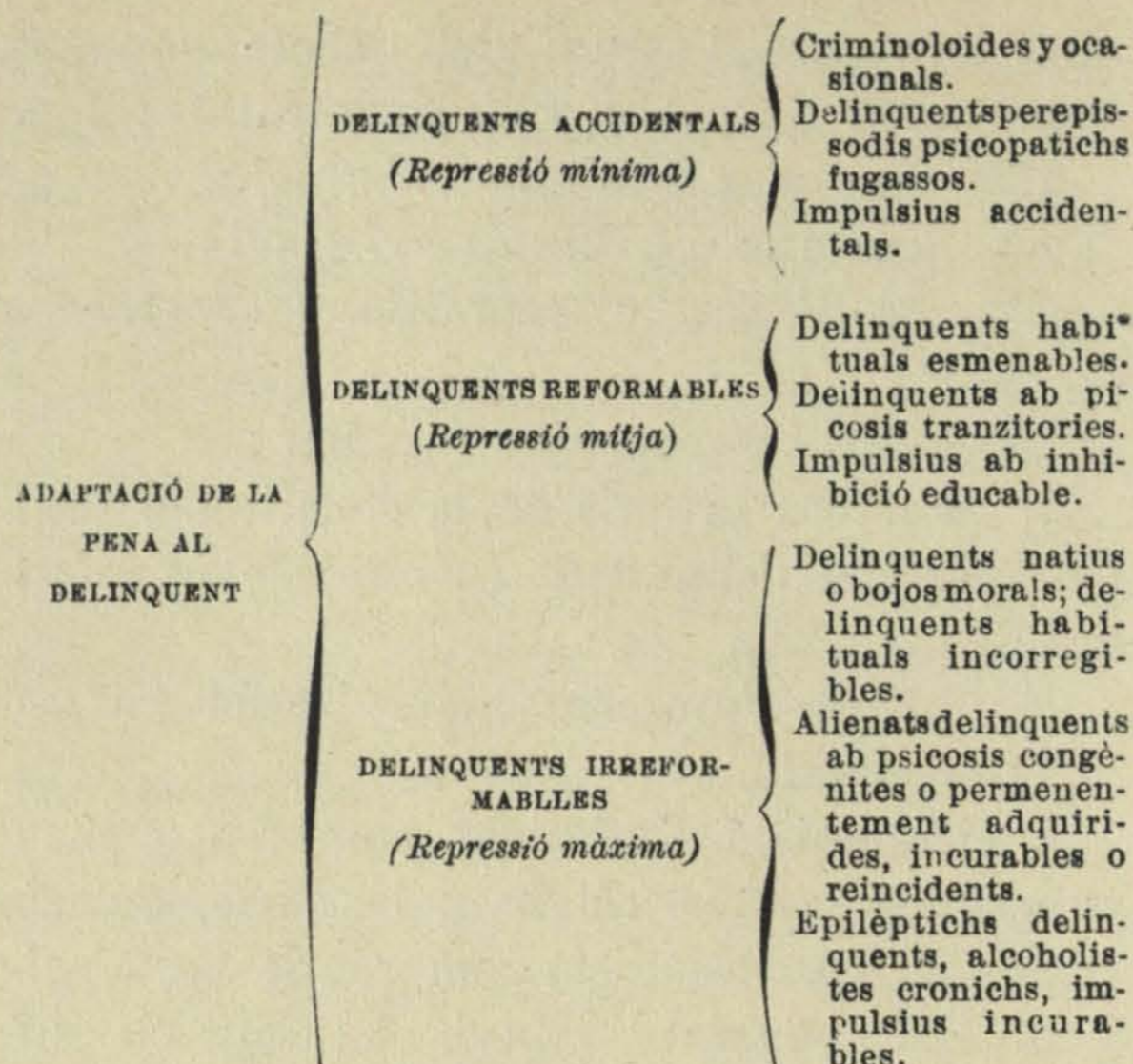
a) Factors propis de la constitució fisiopsíquica del delinqüent (*Antropología criminal*).

b) Id. de l'ambient ahont actúa (*Mesología criminal*).

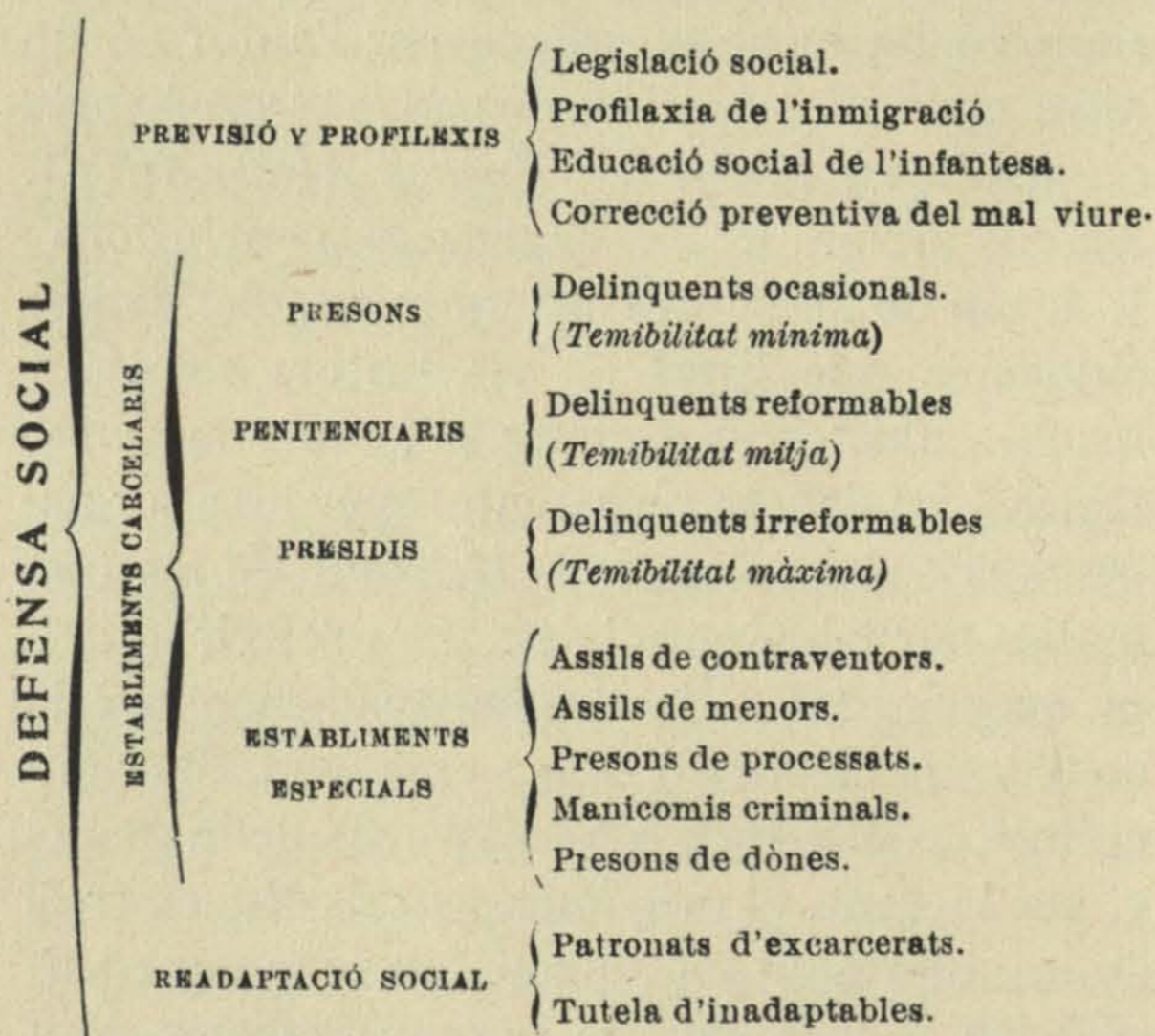
L'Antropología criminal compren com a subgrupus la *Morfología* y la *Psicopatología criminal*. La Mesología compren la *Sociología* y la *Metorología criminal*. Aquesta classificació d'Ingenieros ha sigut adoptada, ab lleugeres variants, pel Prof. Alfred Niceforo de l'Universitat de Lausanne.

L'evolució de la branca a) d'aquesta classificació ha estat estudiada per l'autor en un altre opúscul (*La evolución de la Antropología criminal.* 16 p. en 8.ª Buenos Aires, 1911). Ahont arriba a les següentes conclusions: L'estudi de les causes determinants del delicte evidència que, junt ab els factors socials y físichs, existeixen sempre'ls factors antropològichs del delicte representats per les anormalitats dels delinqüents. — L'estudi de les anomalies morfològiques basta per a referir aquesta anormalitat a la degeneració en general; no té valor científich com a exponent de criminalitat. — L'estudi *específich* dels delinqüents y, per lo tant, el més fonamental, deu esser el de les anormalitats de son funcionament psicològich. — Si's pogués parlar d'escoles per a designar tendències científiques, la escola d'antropología preferida per l'autor deuria anomenarla, segons ells, escola *psico-patològica*.

La Defensa Social (19 p. en 8.^{au} Buenos Aires, 1911) y *Sistema Penitenciario* (20 p. en 8.^{au} Buenos Aires, 1911) son dos estudis referents a la tercera de les seccions abans indicades, a la de la Terapèutica criminal. En la primera l'autor proposa la següent taula per a l'adaptació de la pena al delinqüent.

En Sistema penitenciario se fa dels medis de defensa social la sinòpsis que segueix :

Dos opúsculs propiament teòrics completen la serie. *En las bases del Derecho Penal* (45 p. en 8.^{au} Buenos Aires, 1910) l'autor conclou que la legislació penal vigent compromet la seguretat social y que falla en les seves funcions fonamentals de defensa contra el delictes, per lo qual s'imposa la reforma social substantiva y no purament formal, renunciant el concepte de responsabilitat y donant altres

bases a la funció de defensa social contra'l delinquent. *El delito y la pena ante la filosofía biológica* (27 p. en 8.^{au} Buenos Aires, 1910) constitueix una notable temptativa pera colocar aquesta qüestió dintre d'una ideologia que tot restant biològica, superi ja les concepcions spencerianes. Segons aquestes idees, « la legislació penal es l'expressió legal d'una funció biològica defensiva y que consisteix la garantia recíproca dels drets fonamentals de l'individu, en la lluita per la vida ». El conjunt d'aquests treballs del Dr. Ingenieros forma una obra ben coherent y plena d'interés.— M. FERRANDO.

Emile Boutroux. WILLIAM JAMES. (Un vol. de 142 p. en 12.^{au}) *A. Colin, Paris. 1911.* — De M. Emile Boutroux ne diriem tal volta l'ideal historiador de la Filosofia. Format en l'humaníssima escola de Zeller, afegeix encara a la simpatia qui compren, al fervor íntim pels interessos de l'esperit, a l'entusiasme per la magnífica tragedia que es el desenrotll de la cultura en l'història, els dons eminentment francesos de la gracia, de la claretat, de l'economia, tota clàssica, del pensament. Calen a l'historiador de la filosofia qualitat fins a cert punt diferents, adverses adhuch, a les propies dels filosofhs; pero may estarà de més que tingui també la seva visió del mon el qui'ns hagi de referir, explicar, comentar, seriar y fer lluminosa justicia a les visions dels altres. A l'autor de « *La contingencia de les lleys de la natura* »—aquest petit llibre corrossiu qui en més de trenta anys no ha agostat encara son efecte contra'ls dogmes scientistes, incontrovertibles ahir, — ningú li regatejarà'l mèrit de pensador original y profon. Sabem que, en algunes lliçons donades no fa gaire a Amèrica, a la Harvard University, M. Boutroux ha fet encara un admirable esforç pera estructurar, ja que no sistematizar, la seva filosofia. Un interès especulatiu, ben per damunt del mer interès d'erudició, no ha estat inútil a la manera, alhora vivacíssima y alta, com aquest mestre

ha sabut ordenar y presentarnos en architectures essencials y perfectes les idees de Sócrates, de Jacobus Böhme, de Pascal. Ningú com ell pera mostrar, ab endevinacions subtils, ab iluminacions imprevistes, l'enllàs entre l'obra y l'home, entre l'element teòrich y l'element personal d'una manera de pensar ; però ningú tampoch, pera reduir l'importancia d'aquest enllàs a sos justos límits, pera donarnos el pensament d'altre emancipat de tota anècdota, subsistint per sí meteix y com una obra d'art. May se veu tant l'eficacia d'un mètode aixís com quan M. Boutroux, tractant de Böhme, per exemple, fa viure als nostres ulls, totes independentes de un medi històrich y com a singularment clares y modernes, les idees d'un autor mitgeval y ascondit. Varies vegades havem pensat en l'aconteixement ditxós que fora pera l'ànima de Catalunya, que un bell jorn pròxim l'estimat mestre se decidís a posar la seva mà d'historiari en les doctrines del nostre Ramon Llull, pera explicarne al mon, en forma artística, clara, assequible, el valor, significació y substancia. Si'l modest autor d'aquesta petita nota fos un príncep, en amor a les coses de la seva terra y pera major gloria d'ella pregaría y encarregaría aquest treball al director ilustre de la *Fondation Thiers* ; y després li faría present, ja que no en pago en homenatge, d'una reyal finca a l'Illa de Mallorca, ahont ell, filosofh de salut delicada, pogués passarhi els mesos de fret més cru.

En veritat, no li ha sigut necessari avuy, pera parlarnos de William James, l'esfors de simpatía que pera Böhme calgué un jorn o'l que caldría demà pera Llull. William James y Emile Boutroux eren, damunt la terra, dues ànimes ben fetes pera mutualment entendres y amarse. Alguna vegada el nostre sigle ha pogut veure aquets dos homes plegats. Qui ho presenciava n'havía desseguida la sensació de que abdòs pertanyien a una implícita societat elevada y que's comportaven segons els usos d'ella ; s'endevinava en ells tant de gentilhome com de professor. El gentilhome ame-

ricà era alegre, cordial, plè d'humor. El gentilhome francès, senzill, imbuit de delicat sentiment de jerarquía y polit. L'un rey a l'altre somreya. Aquesta similitut retía més gustosa encara la diferencia de matis espiritual. L'un filosofh fou el teorizador de la llibertat en la concepció del mon, y'l meteix desordre no l'espantava gaire. L'altre es el teorizador de la contingencia ; y, si algún cop s'evadeix dues passes de l'ordre lògich, es pera refugiarse en la falda amorosa dels ordres moral y sentimental. L'un era heròich y a voltes una mica bast, com tenen el dret a esserho els aristòcrates ; l'altre es sempre plè de seny, y mesurat y caute, com es de lley esser en la burgesía elegant. James cridava son romanticisme pur y son antihelenisme : tingué una personalitat fundament, essencialment protestanta ; quan un día li ocorregué de cercarse un clàssich pero son us personal, no'n va trobar altre de millor que aquest prodigiós Fechner, mitg poeta fantàstich, mitg algebràich estesímetre, en qui's donen graciosament la mà Swedenborg y M. Charles Henry. Boutroux, bon francès sempre, clàssich sempre, fins en alguna ombra de veleitat hugonota, resta fidel a la tradició helènica, y, si algún cop s'aparta de Sòcrates, es aprofitant l'autorisació que creu que li dona Descartes. Devant la contemporania crisi de l'intellectualisme, en efecte, un dels punts en que'l nostre historiador ha insistit més, es en vindicar l'autor del « Discurs sobre el Mètode » y para de la filosofia moderna de l'acusació d'estretor intel·lectualista que tant se li ha prodigat derrement, intentant demostrar que aquest prengué'l mot « rahó » en un sentit més ample, y sobre tot, més flexible y vivent, que'l que li ha acordat al racionalisme posterior.

Tal volta la nota essencial de « protestantisme » qui havem senyalat suara en William James no ha estat fins avuy prou subratllada y escapa adhuch al lluminosíssim anàlisi de Boutroux. Mes bé podria esser que un jorn l'historia reconegués que no's troba a través els sigles, si no es en Shakespeare, un esperit

tant íntimament « luterà » com el de l'autor de les « Varietats de l'experiencia religiosa ». Lo que fa precisament el valor d'aquest llibre, no massa interessant desde'l punt de vista de les descripcions psicològiques, es la mena de declaració de llibertat que s'hi conté, no tota explícita, pero sempre clara y vigorosa ; son sentit, diriem, de « Carta » dels drets de les ànimes a la pietat, el fur qu'estableix pera la experiencia personal religiosa, no ja solament enfront de *lo diagnòstich*, mes també enfront de *lo científich*, (que es, com lo dogmàtich, *traducció d'una experiencia colectiva*). La lògica conclusió del silogisme, la premisa major del qual va formularse a Worms protestant contra el Papa, es la que James formula a Edinburgh, en el curs de 1901-1902, protestant, en cert sentit, contra la ciencia. Es clar que l'actitut te son precedent en Schleimarcher ; es clar que més alta, més rigurosament que ningú l'havía fixat Ritschl ; pero restava encara a la concessió de dret, per part d'aquets autors, una certa restricció, pera dirho aixís, aristocràtica. Semblaven formulades més aviat pera defensar dels atachs impertinents de la ciencia les creencies del teòleg o del filosofh, y pera que l'home de ciencia pogués continuar en pau sos experiments y ses hipòtesis més hardides, sense por a que ab això s'enrunessin els fonaments de la seva vida sentimental. James, admirablement demòcrata, extén el fur fins les petites consciencies ; fins les consciencies dels ignorants, dels humils, dels una mica ridícols, dels una mica desequilibrats, de la vella soltera de « *Family-Home* », qui té una mística visió, o del coronell borrarxó qui de la caiguda a un carrer de Chicago se'n fa una caiguda de Damasch. Totes aquestes experiencies religioses personals son sagrades pera la generosa actitut teòrica de James. Pera judicarles, no podem restarhi externs, esguardarles desde fora : devem simpatisar ab elles, entrarhi al dintre, deixant pel camí la nostra ciencia, ab sos prejudicis de determinisme y de estricta racionalitat. Boutroux, sense insistir prou,

en mon sentir, en el caràcter irracionalista d'aquesta posició, y sobre tot sense remarcar son valor « protestant », d'« individualisme », estableix ab gran claretat y precisió, com l'admissió d'una mena especial d'experiencia en la experiencia religiosa, ab son fur corresponent, representa una adquisició més en el camí que ja abans havia separat — havent insistit molt James en aquesta separació — l'experiencia interna ab son fur, de l'experiencia externa y de ses lleys.

« La religió, considerada, no solament en sa condició psicològica sino en ella meteixa, es essencialment una forma de vida de la consciencia individual en que'l jo es modificat fins el fons. Es una experiencia, en el sentit anglès del verb *to experience*, el qual vol dir, no constatar, ab una mirada seca, una cosa qui passa fora de nosaltres, sino experimentar, viure personalment tal o tal manera d'esser : sentit qui correspon prou exactament al de l'alemany *erleben*. » Aquestes paraules de l'obreta de Boutroux (pàg. 55) son molt lluminoses, y especialment els llatins deurien sempre tenirles en compte, pera compendre, no solament la psicologia religiosa de James, sino tota la seva obra de filosofh, de psicòleg, d'epistemòleg. Ab la meteixa agudesa remarca l'autor, en altra indret (pàg. 15), lo sovint que revenia en la conversa com en els escrits del gran americà aquesta paraula que li era cara : *direct*, directe. Directe, es a dir, cullit a la meteixa font de la realitat, no faisonat per elaboració, per conceptes, per interessos intellectuals, per interessos socials. La ciencia es un interés. La lògica es un interés. Hi ha dret a sacrificarhi uns altres interessos ? Si algún interés pot sacrificar els altres, no es l'interés moral, el de l'acció, el de donar un sentit al univers y fer la vida vivible ? Mes, el colocar en primer lloch aquest interés moral, no es també oblidar lo *directe*, deformat lo donat per l'experiencia immediata ? Boutroux troba aquí el punt de divergencia entre les teoríes epistemològiques de Bergson y de James. « Pera Bergson, si l'enteniment

deforma l'esser donat per l'experiència immediata, es que treballa pera la pràctica. Pero James creu que, si el coneixement intel·lectual es indegut, es perque acomodat a una pràctica d'ordre purament material es mal propici a la pràctica pura *que seria l'acció de les ànimes sobre les ànimes*. Altrament, si el coneixement intel·lectual es, pera Bergson, derivat y no primitiu, es perque conté elements qui apareixen com extranys a les donades immediates y purament intuitives de la consciència... Pera James es justament el grau de complexitat y de riquesa de la experiència lo que'n mesura el grau d'autenticitat » (pag. 90). Aquestes idees que lo primitiu, lo directe, es la vida total, y que no mes s'arriba a lo primitiu fentne la experiència, es a dir, vivintlo totalment, son centrals y característiques en el pensament de James. Boutroux en mostra successivament la influencia en les seves psicologia general y psicologia religiosa, en son pragmatisme, en els seus punts de vista metafísichs y en la seva pedagogia. La exposició es plena de penetració, d'ordre, d'amor. Hi son presentades les concepcions del filòsof de la voluntat de creure en un conjunt plè de noblesa y harmonia.

Tal volta massa. Tal volta hi ha en aquesta ressenya simpàtica de la ideologia d'un romàntich feta per un home de gust, una mica de fatal adulteració. Els traductors francesos de Shakespeare tenen sovint, y tenien sobre tot abans, la costum de dissimular una mica la mala educació del geni, atenuant un poch ses audacies, dissimulant ses faltes de gust, polint son llenguatge, no sempre prou cortisà. En resulta un Shakespeare més discret, més igual, més correcte, pero també un Shakespeare una mica disminuït. No podem en justícia dir que Boutroux, ab son volum recent, hagi disminuït James. Mes alguna cosa en la lectura d'aquest petit llibre preciós ens ha dut a la memoria, els mots ab que Michel de Montaigne endressa la traducció francesa del nostre Sibiude a Monsenyor son pare: « *...i ai taillé dressé de ma main à Raymond*

Sebon, ce grand Theologien Philosophe Espagnol, un accoustrement à la Françoise, l'ay devestu, autant qu'il a esté en moy, de ce port farouche, mantien Barbaresque, que vous luy vites premierement: de maniere qu'à mon opinion, il a meshuy assez de façon d'entre-gent pour se presenter en toute bonne compagnie ».

No vull terminar aquesta petita nota referent a James, sense evocar un recort personal, suscitador d'un comentari que no sia tal volta del tot inoportú en aquest primer número de la primera revista científica catalana. Jo vaig tenir un dia ocasió de sentir com un respectable mestre de la psicologia francesa declarava un dia, dins son laboratori de París, a un nombrós auditori: « William James no es més que un gran periodista ». El filòsof americà s'havia venjat anticipadament de trets aixís, parlant, ab l'humor ab qu'ell sabia, de lo que anomenava graciosament « la psicologia dels instruments de coure »... Mes jo creuré sempre qu'excomunicions aixís, que tant freqüentes son en els medis intel·lectuals, revelen una penuria especial d'esperit, que no prepara certament a la invenció científica. En les grans èpoques creadores de la ciencia, com la del Renaixement, no s'ha procedit certament aixís: aleshores s'ha cridat a tothom generosament a la gran obra de la elaboració científica; y a ningú s'ha refusat invitació — el refús es altrament inútil tothora, — pera la que Bacon de Verulamí anomenava « la carrera de Pan »... Es tot cas, posats a competència, no sembla pas que la obra de temperaments com els de James sia sempre menys útil o duradora que la dels altres. Els « Principis de Psicologia » foren publicats en 1890. Tenen donchs avuy més de vint anys; pero son encara més estudiats, comentats, discutits y traduïts, que'l primer dia. De quants llibres tècnichs contemporanis pot dirse això? — La forsa literaria de James es la que ha assegurat que sos llibres tinguessin, com diu Boutroux, « *entre autres mérites, cette qualité rare: ils sont lus* ». — EUGENI D'ORS.

K. Bücher: ARBEIT UND RYTHMUS.—4.ª ed. 476 p. en 8.^{au} XIV planxes Teubner. Leipzig.—L'obra de K. Bücher té un inmens interés psicològich y filosòfich. No son indiferentes les seves téssis a la que a Catalunya s'ha anomenat « la Filosofia de l'home qui treballa y qui juga ». En aquest llibre, com en els famosíssims de Groos sobre'ls jochs dels animals y'ls jochs dels infants, se mostra la transcendencia biològica del joch, considerat com activitat lliure. Gros mostrava els jochs *en funció de treball*, es a dir, servint a la vida psíquica y orgànica. Bücher ens els mostra moltes vegades com a transformacions d'un treball utilitari anterior, descobrint en el ritme un principi econòmich que regula lo que en apariencia sembla activitat totalment lliure. Aixís la mesura que ordena el cant, avuy joch purament estètic, es una supervivencia de la coexistencia primitiva de la cansó ab el treball. Aixís, en molts altres cassos, lo que pera nosaltres ha devingut joch representa, en el semi-civilisat, un treball veritable, un fet econòmich. L'autor enumera desde aquest punt de vista teòrich una serie de jochs, y especialment de cansons: cansons de moldre, de teixir, de filar, de pourr aigua, cansons domèstiques y cansons d'oficis, cansons de tasca y cansons d'industria, cansons alternants, en chòr, de funerals, de epitalami de varis pobles y gents. Aquesta obra ha assolit un just èxit, ben merescut. La que ara acaba d'apareixer es ja la seva quarta edició.

A. N. Whitehead y B. Russell: PRINCIPIA MATHEMATICA. — I v. de 666 p. en 8.^{au} University Press. Cambridge 1911. — La Logística té la vida dura. Semblaren triomfar sos adversaris al Congrés de Filosofia de 1908. Poch més tart s'hauría dit que les àtiques ironies d'algú tant autorisat com M. Henri Poincaré la ferien de mort. Mes heuse aquí com continúa treballant, afirmantse, guanyant nous adeptes, enriquint sa biblio-

grafia, guanyant cada jorn ab ventatges l'atenció dels esclarits. Vé'l Congrés filosòfich de 1911 y la Logística continua a l'ordre del día y com a problema central. Realment es difícil que pugui arribar a tornarsens indiferent un mètode de pensar qui te entre sos defensors homes de la valúa del nostre eminent colaborador G. Peano y dels autors d'aquestes *Principia mathematica* de que s'ha publicat el primer volum, primer dels tres que deü compendre l'obra completa. Se tracta en ella de realisar una refundició completa de la teoria dels principis matemàtics, desde'l punt de vista de la Logística. Els autors declaren voler evitar en ella tota controversia y tota filosofia general y fer la exposició en estricta forma dogmàtica. Aquest primer volum compren dues parts, precedides d'una introducció. La primera part es dedicada a l'examen de la *Lògica matemàtica*, y en ella s'estudien: la teoria de la deducció; la teoria dita dels variables aparents; les classes y les relacions; la lògica de les relacions; els productes y les sumes de les classes. La segona part es rotulada *Prolegòmens a l'aritmètica cardinal* y compren les seccions següentes: classes-unitats y parelles; sots-classes, sots-relacions y tipus relatiu; relacions un-varis, varis-un, un-un; selecció, relacions inductives. El conjunt ens mostra un esforç important, realisat ab gran vigor científich, y en virtut del qual la Logística surt d'una fassa combativa, y entra ja a maturitat y serenitat didàctiques y repeteix un poch el geste del polítich qui, darrera la volada lliure y brillanta de les hores d'oposició, entra en la funció y en les responsabilitats de l'obra d'estat.

Georges Bohn. LA NAISSANCE DE L'INTELLIGENCE. un vol. en 12.^{au} de 350 p. *Bibliothèque de Philosophie scientifique*. Flammarion. Paris. — No val a rondinar; això es un bell llibre. Pot parlarse de la parcialitat de l'autor al referirse a les idees d'altres y de la seva manera, un poch polèmica, es veritat, de dis-

tribuir blames y elogis. Mes cal considerar també que aquest biòleg s'ha trobat en mitg de la batalla ardenta, suscitada a l'entorn dels tropismes, y que hi ha intervingut com un dels combatents capdals, al menys dins Fransa, ahont les idees dels americans, de Loeb y de son contradictor Jennings, tal volta s'han exagerat y engroixit una mica. Bohn no es dols ab Jennings; pero vegis en un altre llibre d'aquesta meteixa coleció, en *L'évolution de la mémoire*, com parla del primer M. Pieron. En suma, aquesta mena de combats científichs no desplaürà massa a l'amador fervent de les coses espirituals. El sigle XVIII fou un sigle eminentment discutidor; ningú, però dirà, que resultés enterament perdut pera la ciencia. Darwin havia rebut de son mestre Lyell el consell prudentíssim de fugir ee tota controversia; mes cab demanarse si les meteixes doctrines darwinianes, en cas de que cap polèmica s'hagués suscitad entorn d'elles, haurien avuy l'eficacia que han assolit. El llibre de M. Bohn resta, en una part, fidel als principis mecanicistes. Fugint de l'equívoch de l'instint, y seguint estretament la doctrina de Loeb, l'autor explica molts moviments dels animals inferiors, psíquichs en apariencia, pel concurs combinat de causes de pur ordre físich. Mes, entre aquestes reaccions dels invertebrats y l'activitat intel·ligenta dels vertebrats, trassa una decidida linia divisoria. Aixís tota explicació en que's fassi intervenir l'instint devé innecessaria. A l'un costat de la linia, reaccions mecàniques; a l'altre costat, l'intel·ligencia. Aixís en l'escala zoològica la intel·ligencia no apareix gradualment pel desenrotllo d'inferiors elements psíquichs. L'intel·ligencia no hi era y ve un punt en que hi es; l'intel·ligencia naix... Tot això està desenrotllat sucinta, clara, eloqüentment, ab un gran esforç de síntesis. Y hi ha en aquesta solució més d'un aspecte interessant pera'l pensam. Nosaltres creyem saber que M. Bergson ha felicitat calurosament a M. Bohn per la seva obra. — O.

PREMIERS ÉLÉMENTS DE PÉDAGOGIE EXPÉRIMENTALE.—LES BASES, par J. J. Van Bieroliet. Gand. J. Vanderpoorten. Paris-Felix Alcau. 1911. Un vol. de 335 p. en 4.º —L'obra d'en Vau Bieroliet sobre la Pedagogía experimental respon a la necessitat creixent d'informació que desvetllen arreu els estudis y la pràctica pedagògichs. Encarregat pel Govern belga d'un curs destinat al Professorat oficial, a fi de posarlo al corrent dels resultats mellor establerts de les modernes recerques pedagògiques, l'eminent Professor de Psicologia de l'Universitat de Gand omplí el seu comés donant una serie de conferencies, admirables de precisió y claretat, sobre'ls problemes capitals que suscita a l'hora present l'estudi de les següents materies: els mètodes de la psicologia científica; la psico-física; la psico-fisiología; la psicologia experimental: el sistema nerviós; la visió; l'audició; els sentits de la pell; els sentits estereognòstichs, el sentit muscular; l'imaginació y l'atenció; la fadiga intelectual y el *surmenage*; la memoria y la mesura de l'intel·ligencia. Aquests estudis, junt ab un pròleg d'en Gabriel Compayré, formen el contingut de l'obra que'ns ocupa. Com se veu, no's tracta d'una obra d'investigació personal, snio d'una exposició sistemàtica, ordenada en sentit de divulgació, de les conclusions de la Psicologia y de la Pedagogía experimentals.

Van Biervliet, ab tot y esser un home de laboratori, no s'ens presenta pas com un apassionat exclusiu de les recerques experimentals. Tant es aixís que no vacilla en declarar, desde el comensament de la seva obra, que troba exagerada l'afirmació de Binet de que la vella Pedagogía està destinada a desaparèixer. No obstant, ens diu, les adquisicions de la Psicologia experimental no poden menys que alterar en les seves mateixes bases tot l'edifici de la Pedagogía clàssica. Dos veritats fonamentals s'imposan, en efecte, quan s'estudia la psicologia infantívola ab mètodes científichs: la de que l'infant no es un home en

petit, sino un esser de mentalitat especial; y la de que cada infant té una psicologia propia, no essent possible trobar dos noys de mentalitat idèntica. Aixís, la Psicologia introspectiva y la Metodología derivada de la experiencia dels pedagogs, en que ha vingut apoyantse fins ara la Pedagogía tradicional, son evidentment insuficients pera organisar tot sistema d'ensenyansa que pretengui la consideració moderna. En cambi, per insuficients y contradictoris que siguin els resultats de la psicologia infantívola, ofereixen desde ara, pera l'acció educativa, una eficacia incontestable. Els mètodes pera l'ensenyansa dels anormals y rerassagats y les organiscions escolars graduades, en son les manifestacions més evidents. Ab aquesta actitud respecte a les qüestions pedagògiques, en Van Biervliet emprèn l'estudi de cada una de les materies abans anomenades, expasantles ab tota la lucidesa del qui les domina a fons. Més que d'una exposició de resultats, se tracta d'una exposició crítica dels mètodes y procediments de treball usats en l'investigació de les materies estudiades, ab vistes a la fixació de les conclusions que les dominen y que ofereixen més garantías d'encert. Sobre aquestes conclusions o bases, deduides de les recerques científiques més ben organiscades, l'autor se proposa bastir una altra obra en la que l'in-

tudiaran les aplicacions possibles dels principis de la Pedagogía experimental a la Metodología didáctica.

No cal dir el servey que prestarà el Professor Van Bieroliet an els estudiants de la Pedagogía el día que's decideixi a completar la seva excelent obra d'informació qu'es els « Premiers éléments de Pédagogie experimentale » ab la que'ns té anunciada, tota vegada que no existeix avuy en la literatura francesa cap obra sistemàtica de Metodología didáctica basada en els resultats de la Psico-Pedagogía moderna.—ENRICH JARDÍ.

Alice Bertha Kroeger. GUIDE TO THE STUDY AND USE OF REFERENCE BOOKS. (Un quadern de 147 pàg. en 4ra. *American Library Association. Chicago*). II edit. — La Srta. Alice Bertha Kroeger, bibliotecaria y directora d'escola al Drexel Institute de Filadelfia, dona en aquesta breu compilació un índex prou nodrit d'obres de referencia. Aquesta llista, posada en mans dels lectors de les biblioteques, pot estalviar moltes consultes verbals y facilitar notablement les recerques. En la conclusió miss Kroeger dona un resum de cent títols, escullits com exemples. Completa en la part americana y anglesa, la *Guía* ho es menys respecte a altres cultures.

Periòdichs

LOGOS. *Internationale Zeitschrift für Philosophie der Kultur*. — Una nova y important revista filosòfica veu la llum d'ensà de l'any passat. Té'l caràcter d'internacional per la seva col·laboració, per l'amplitut humanista de ses linies d'organisció y també per la tendencia que mostra a multiplicar les seves edicions, en diversos paisos y cultures. Compta ja actualment ab una edició russa, además de l'alemanya que veu llum a Tübingen, a

casa de l'editor J. C. B. Mohr. La dirigeix Georg Mehlis y son els seus redactors Rudolf Eucken, Otto Gierke, Edmund Husserl, Friedrich Meinecke, Heinrich Rickert, Georg Simmel, Ernst Troeltsch, Max Weber, Wilhelm Windelband y Heinrich Wölfflin. Els redactors de la edició russa son S. Frank, J. Grews, Th. Kistianoski, A. Sappi-Danilewsky, N. Lossky, P. Struve, A. Wwedensky, W. Werandsky, Th. Zeilinsky y sos directors S. Hessen'